

Onder ons met Ruud Groen

Er zit meer klank in de natuur dan je zou denken

Eindhovens Dagblad van 19 mei 1988

Ooit van het werkwoord frazelen gehoord? Ik niet. Dus onmiddellijk opgezocht en jawel, het staat in de Van Dale, al schijnt dat volgens taalkundigen nog lang geen garantie te zijn dat het ook werkelijk Nederlands is. Frazelen betekent brabbelen. Zoals peutertjes dat doen als ze leren praten. Maar vogels kunnen ook frazelen, zo leerde ik gisteren van **Jelle de Leeuw**. Dan zitten ze met gesloten snavel maar wat voor zich uit te neuriën, zonder bladmuziek op de lessenaar en zonder enige vocale pretentie. Gewoon maar lekker zitten frazelen. Wat is het soms heerlijk om een vogel te zijn.

Jelle de Leeuw is een van Eindhovens meest vooraanstaande natuurkenners. Vele jaren lang is hij aan het hoofd van leergierige groepjes wandelaars of fietsers door het Brabantse landschap getrokken. En daar was het dat de kiem werd gelegd voor wat nu zijn voornaamste liefhebberij is geworden, het opnemen en vastleggen van geluiden in de natuur. Geluidsjager? Een huivering van afgrijzen was het antwoord.

Jelle de Leeuw beschouwt zijn hobby niet als jagen, verre van dat zelfs. Hij acht zich zelfs geen verzamelaar van geluidsopnamen, al heeft hij er inmiddels een kast vol van. Hij vertoeft niet net zo lang met microfoon en bandopnemer in bosrand of rietkraag tot hij alle mededingers kan overtroeven met de schorre maar hoogst zeldzame roep van de al even zeldzame oeteltroetel. Nee, daar gaat het allemaal niet om. Waarom het dan wel gaat? Gewoon om het klankschoon van de natuur vast te leggen, zodat je ervan kunt leren, of gewoon maar genieten.

Er zit meer klank in de natuur dan je als asfaltsloffer op het eerste gezicht zou denken. Het zingen van de vogels is het meest voor de hand liggende geluid. Toch zingen vogels lang niet elke dag en ook lang niet altijd even geïnspireerd. Sterker nog: binnen één en dezelfde soort heb je uitgesproken zangtalenten, maar ook exemplaren die reeds na drie maten van de notenbalk tuimelen. Er zijn ook andere klanken. Het gekwaak van de kikkers, bijvoorbeeld. Het getjilp van de veldkrekel. Als je daarvan het aantal tjilpjes per minuut optelt en vervolgens door twee deelt, dan heb je de temperatuur van dat ogenblik. Toch mooi even geleerd van Jelle de Leeuw.

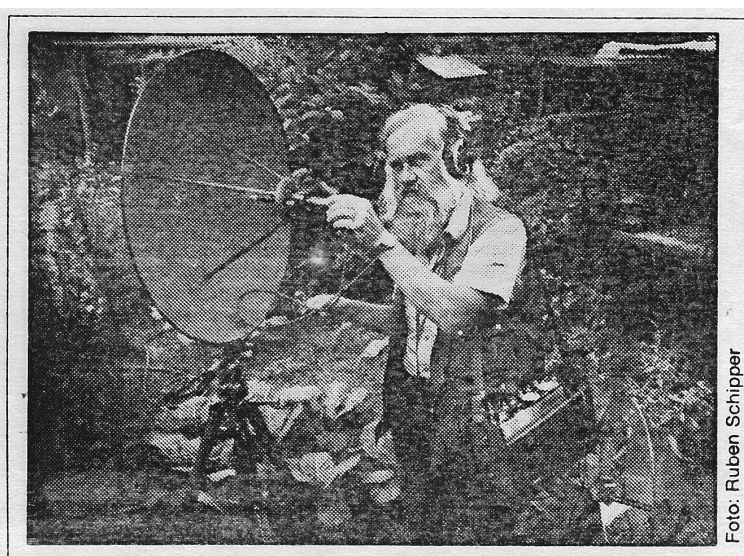

Foto: Ruben Schipper

Jelle de Leeuw met de apparatuur waarmee hij geluiden in de natuur vastlegt. De schotels hebben voor het geluid een zelfde werking als een verrekijker of een telelens bij beelden.

Dat een regenworm nog knap wat lawaai maakt wanneer hij over een stuk krantenpapier kruipt, dat moet de lezer maar van me aannemen. Dat de poppen van het gentiaanblauwtje, die een mierennest zijn binnengesleept, een tikkend geluid maken wanneer de mieren te opdringerig worden, dat is ook al zoiets waar we niet elke dag bijilstaan. Maar het kan nog veel gekker. Jelle de Leeuw liet me een opname horen van bladrollers in een eik. Dat zijn rupsen die in korte tijd een hele boom kaal kunnen vreten. Uit de luidsprekers klonk een roffelend geluid, als de eerste dikke druppels van een zomerse bui. Het waren de uitwerpsels van de rupsen, die op de dorre bladeren vielen.

Met een eenvoudig cassettecordertje de natuur in gaan om verre geluiden op te nemen, dat kun je bij voorbaat wel vergeten. Het werkt niet. Jelle de Leeuw sleept zo'n twaalf kilo aan apparatuur met zich mee het veld in. Hij omhangt zich met een opname-apparaat dat door radioverslaggevers wordt gebruikt. Zijn gevoelige condensator-microfoon bevindt zich in het brandpunt van een parabolische schotel, die op een driepoot staat. Twee van de schotels heeft hij. Het ziet er allemaal erg ingewikkeld uit. „De mensen komen dan ook stevast vragen wat ik sta te doen met al die vreemde spullen. En dan leg ik uit dat je met zo'n schotel-microfoon geluiden van grote afstand kunt opvangen. Een gesprek volgen op meer dan honderd meter van me vandaan is helemaal geen kunst. Ik doe het overigens nooit, want het gaat me niet aan wat anderen tegen elkaar zeggen.”

Echt stil is het bijna nooit in ons land. Als de natuur haar adem inhoudt, komt er altijd wel weer een straalvliegtuig over of een crossbrommer voorbij. Alleen op de vroege zondagochtend, zo tussen half zes en acht, kun je met wisselend succes natuurgeluiden vastleggen zonder dat er doorheen geknetterd wordt. Asperge-stekers, die in alle vroegte aan het werk gaan, verspreiden een hardnekkig Radio III om zich heen. Melkinstallaties van de boeren willen ook nog wel eens de tere natuurgeluiden ruw overstemmen. Op de keper beschouwd blijven er maar heel weinig momenten over waarop de natuur zich ongerept doet horen. O ja, de woensdagavond is zo'n moment. Dan zit iedereen naar het voetballen te kijken.

Jelle de Leeuw, een der veertig leden van de twee jaar geleden opgerichte "Club voor Natuurge luidenregistratie", liet me tenslotte een heel zeldzame opname horen, die hij gemaakt had in Heezenbeek, tussen Best en Oirschot.

„Daar zaten koperwieken te frazelen in de boomkruinen. Ik richtte er mijn parabool op en begon op te nemen. Plotseling houdt het frazelen op en wordt het stil, op een paar waarschuwingskreten na.

En in die stilte hoor ik plotseling het aanzwellende geraas waarmee een sperwer laag over de boomtoppen kwam scheren. Het was een angstaanjagend geluid. Luister maar.”

